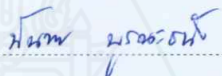

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การส่งเสริมการเกษตรตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกรในจังหวัดยะลา
ชื่อและนามสกุล นางสาวสนธิลา บุญมาก
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง
2. รองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สีสังข์

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2558

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. นันทา บุญชนง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สีสังข์)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การส่งเสริมการเกษตรตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร ในจังหวัดยะลา

ผู้วิจัย นางสาวสนธิลา บุญมาก รหัสนักศึกษา 2559000902 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนากการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง (2) รองศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ สีสังข์

ปีการศึกษา 2557

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร ในจังหวัดยะลา (2) การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร (3) การยอมรับเทคโนโลยีด้านการปลูกข้าวของเกษตรกร ก่อนและหลังการเข้าร่วมการส่งเสริมการเกษตรตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตรตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ตำบลบุดี อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา ที่เข้าร่วมการส่งเสริมการเกษตรตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร จำนวน 2 กลุ่ม ๆ ละ 30 ราย รวม 60 ราย ศึกษาทั้งหมด และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบพื้นที่ปลูกข้าว และนำการส่งเสริมการเกษตรตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกรไปส่งเสริมเกษตรกรที่ปลูกข้าว จำนวน 8 ราย และเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดกลุ่มอารักขาพืช 2 ราย รวม 10 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดช่วงชั้น จัดอันดับ ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยการจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 46.45 ปี สมรส ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ไม่มีตำแหน่งทางสังคม แต่เป็นสมาชิกสถาบันกลุ่มเกษตรกร เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ย 6 คน แรงงานในการทำการเกษตรส่วนมากเป็นเพศหญิงโดยเฉลี่ย 2 คน มีพื้นที่ปลูกข้าวโดยเฉลี่ย 3.44 ไร่ และพื้นที่ปลูกข้าวเป็นทุ่งมีประสบการณ์ในการปลูกข้าวเฉลี่ย 16.43 ปี (2) ดำเนินงานตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร โดยปฏิบัติการดำเนินการมากที่สุดร้อยละ 98.3 คือ กิจกรรมการเข้าร่วมการอบรมตลอดฤดูกาลและสรุปและวางแผนสำหรับสัปดาห์ต่อไป การดำเนินงานตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกรของเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ที่ส่วนมากมีความรู้จากการอบรมของหน่วยงานในสังกัด โดยเลือกการส่งเสริมการเกษตรตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร ไปปฏิบัติในพื้นที่ เพราะมีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ โดยหาเกษตรกรเป้าหมาย สอดถามปัญหาและความต้องการของเกษตรกร รวมกลุ่มเกษตรกร วางแผนการดำเนินการตามช่วงฤดูกาลของพืช ในการคัดเลือกสถานที่ตั้งโรงเรียนเกษตรกร(แปลงฝึกปฏิบัติ) ให้เกษตรกรตกลงนัดหมายในพื้นที่ เกษตรกรเป็นศูนย์กลาง และจับประเด็นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกร เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและสรุปผล (3) เกษตรกรยอมรับและปรับเปลี่ยนการปฏิบัติ มากที่สุดร้อยละ 82.8 ในการใช้ต้นกล้าที่มีอายุประมาณ 25-30 วัน ทำให้เกษตรกรมีผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 91 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรไม่ปรับเปลี่ยนการปฏิบัติ คือการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวจากแหล่งที่เชื่อถือได้(หน่วยงานราชการ) และการไถกลบตอซังเพื่อบำรุงดินหลังการเก็บเกี่ยว (4) เกษตรกรระบุว่ามีปัญหาด้านศัตรูข้าว ในระดับปานกลาง ปัญหาของเจ้าหน้าที่ คือ ขาดความชำนาญและประสบการณ์ วัสดุอุปกรณ์และ ไม่เพียงพอ ช่วงเวลาเจ้าหน้าที่และเกษตรกรไม่ตรงกัน ทำให้ไม่ตรงกับช่วงอายุพืชที่มีปัญหา ข้อเสนอแนะของเกษตรกรคือ เกษตรกรอายุมากขาดแรงงาน จึงควรส่งเสริมเกษตรกรรุ่นใหม่ ข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่คือ ควรพัฒนาให้มีความรู้และทักษะให้มากขึ้น

คำสำคัญ การดำเนินงาน ส่งเสริมการเกษตร โรงเรียนเกษตรกร จังหวัดยะลา

Thesis title Agricultural Extension Adhering to Farmer Field School Approaches in Yala Province
Researcher: Miss Sontila Boonmak ; **ID:** 2559000902 ;
Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);
Thesis advisors: (1) Dr. Jinda Khlibthong, Associate Professor;
 (2) Dr. Sunan Seesang, Associate Professor; **Academic year:** 2014

Abstract

The objectives of this study were (1) to study fundamental social and economic state of farmers in Yala Province and the state of their rice production; (2) to study the operation on agricultural extension adhering to Farmer Field School approaches; (3) to study the farmers' adoption of rice farming technology before and after their participation in the agricultural extension adhering to Farmer Field School approaches; and (4) to study their problems and suggestions on the agricultural extension adhering to Farmer Field School approaches.

The population in this study consisted of 3 groups, Group 1 were 60 rice farmers in Moo 1 and 8 of Budee Sub-District, Mueang Yala District, Yala Province who participated in the agricultural extension adhering to Farmer Field School approaches, studying all of them; Group 2 were 8 agricultural extension officials who had responsibility for the area mentioned above for rice production adhering to Farmer Field School approaches; and Group 3 were 2 government officials at province level who were in the crop protector group. The data were collected by interviewing the studied farmers and officials. The statistical methodology used to analyze the quantitative data was frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, period arrangement, and range; while the qualitative data were analyzed by grouping and content analysis.

The findings of this study were as follows: (1) most of the studied farmers were female, with average age at 46.45 years, and educated at primary level. They had no social position except being a member of a farmer group. The average number of their household members was 6 persons, while the average number of their household agricultural labor was 2 persons, most of them were female. Their average rice farming area was 3.44 rai, it was mostly in low-land. And the average period of their experience in doing rice farming was 16.43 years. (2) to consider the operation adhering to Farmer Field School approaches, it was found that activities the farmers practiced most, at average 98.3%, were to participate in the training courses through the production season, to conclude and plan activities for the week after. To consider the operation of the officials, it was found that most of the officials had been transferred knowledge of agricultural extension adhering to Farmer Field School approaches from their office. They chose to launch this scheme to be practiced in the area where they had responsibility for because it was suitable for the farmers' learning and it could be adjusted according to the situation at that time. They looked for target farmer groups, discussed their problems and needs with these farmers, grouped them, planned out the operation adhering to the production season period of each crop, selected the site of their Farmer Field School, and made an appointment with them in their area. This scheme was a farmer-centered learning which focused on exchanging their learning and experience in order to find solutions to their problems and draw a conclusion. (3) the studied farmers adopted these approaches and changed their practice most, at average 82.8% such as using seedlings at the age about 25-30 days. Their produce increased at average 91 kg./rai after adopting these approaches. However, they did not change some of their practices such as the application of rice tribe seeds from sources that could be trusted and plowing the soil to cover stumps in order to fertilize the soil after harvesting. And (4) the studied farmers had problems on pest spreading at medium level, while the officials had problems on the lack of skills and experience, the insufficiency of materials and equipment, and they had problems caused by the difference between the production season period of the farmers and the production season period of the officials. The farmers suggested that younger generation should have been trained to replace the older generation because of old age and the lack of labor. And the officials suggested that they should have been improved to have more knowledge and skills.

Keywords: Operation, Agricultural Extension, Farming Field School, Yala Province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความกรุณาอนุเคราะห์เป็นอย่างยิ่ง
 รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์
 อาจารย์ที่ปรึกษา ที่มีความตั้งใจจริงในการติดตามให้คำแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไขวิทยานิพนธ์ด้วย
 ความเต็มใจอย่างสูงจนแล้วเสร็จสมบูรณ์ พร้อมทั้งให้กำลังใจตลอดเวลาที่ศึกษา อาจารย์ ดร.นันทา
 บุรณะธำรง ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้วิทยานิพนธ์ฉบับ
 นี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น คณะอาจารย์ที่ได้กรุณาจุดประกายแนวความคิดทางด้านวิชาการ การเสริมสร้างทักษะ
 และเจ้าหน้าที่สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ที่
 อำนวยความสะดวกทำให้การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้เรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความ
 กรุณาของทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณโชคดี วิธณกาญจน์ หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต
 สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา และคุณประภาส ไชยรัตน์ เกษตรอำเภอปากพะยูน สำนักงานเกษตร
 จังหวัดพัทลุง ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา คุณวิทยา สายกีเส็ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร คุณวันวิสาข์
 จันเพชร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองยะลา นักวิชาการ
 ส่งเสริมการเกษตรหลาย ๆ ท่าน และเพื่อนนักศึกษาร่วมรุ่นสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน รวมถึงเกษตรกรที่เข้าร่วมการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร
 ตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร ในจังหวัดยะลา ที่ได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์
 ให้ความร่วมมือและข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับการสนับสนุนกำลังใจจากคุณแม่นักสกร บุญมาก และนาย
 ศุภโชค เกื้ออรุณ ที่คอยห่วงใยให้กำลังใจ นับเป็นสิ่งที่มีความหมายยิ่ง จนทำให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ในส่วนที่เป็นประโยชน์และคุณความดีที่สามารถอำนวยความสะดวกของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
 ขอมอบแด่บิดา มารดา ตลอดจนคณาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่านที่กรุณาถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ
 ทักษะและประสบการณ์ทางด้านวิชาการตั้งแต่อดีตจนสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้

สนธิลา บุญมาก

สิงหาคม 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
ข้อมูลทั่วไปและการผลิตข้าวในจังหวัดยะลา	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	15
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยี	20
โรงเรียนเกษตรกร	23
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	26
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	32
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	32
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	32
การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย	34
การวิเคราะห์ข้อมูล	34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	35
ส่วนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และ.....	35
สถานภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร ในจังหวัดยะลา	
ส่วนที่ 2 การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร.....	45
ส่วนที่ 3 การยอมรับเทคโนโลยีการปลูกข้าวของเกษตรกร.....	48
ส่วนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตรตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร....	51
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	54
สรุปการวิจัย	54
อภิปรายผล	59
ข้อเสนอแนะ	65
บรรณานุกรม	67
ภาคผนวก	72
แบบสัมภาษณ์โครงการวิจัยเกษตรกร	73
แบบสัมภาษณ์โครงการวิจัยเจ้าหน้าที่.....	80
ภาพการเข้าร่วมการส่งเสริมการเกษตรตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร ในจังหวัดยะลา.....	84
ประวัติผู้วิจัย	86

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 เนื้อที่ถือครองการเกษตรของจังหวัดยะลา	9
ตารางที่ 2.2 พื้นที่การปลูกข้าวในแต่ละอำเภอ ปี 2556 ของจังหวัดยะลา	14
ตารางที่ 4.1 อายุเพศ และสถานภาพ	35
ตารางที่ 4.2 ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม และสมาชิกสถาบันเกษตรกร	37
ตารางที่ 4.3 สมาชิกในครัวเรือนและแรงงานภาคการเกษตร	38
ตารางที่ 4.4 การประกอบอาชีพ	40
ตารางที่ 4.5 พื้นที่ถือครอง และพื้นที่ทำการเกษตร	41
ตารางที่ 4.6 พื้นที่ปลูกข้าว และวัตถุประสงค์ในการปลูก	43
ตารางที่ 4.7 จำนวนครั้งในการปลูกข้าวต่อปี พันธุ์ข้าว และที่มาของแหล่งเมล็ดพันธุ์	44
ตารางที่ 4.8 การปลูกข้าว และการใช้ระบบน้ำ	44
ตารางที่ 4.9 การดำเนินงานตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกรของเกษตรกร	45
ตารางที่ 4.10 การยอมรับเทคโนโลยีการปลูกข้าวของเกษตรกร	48
ตารางที่ 4.11 ผลผลิตข้าวเฉลี่ย	50
ตารางที่ 4.12 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการเข้าร่วมโรงเรียนเกษตรกร	51

ญ

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย4

